Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

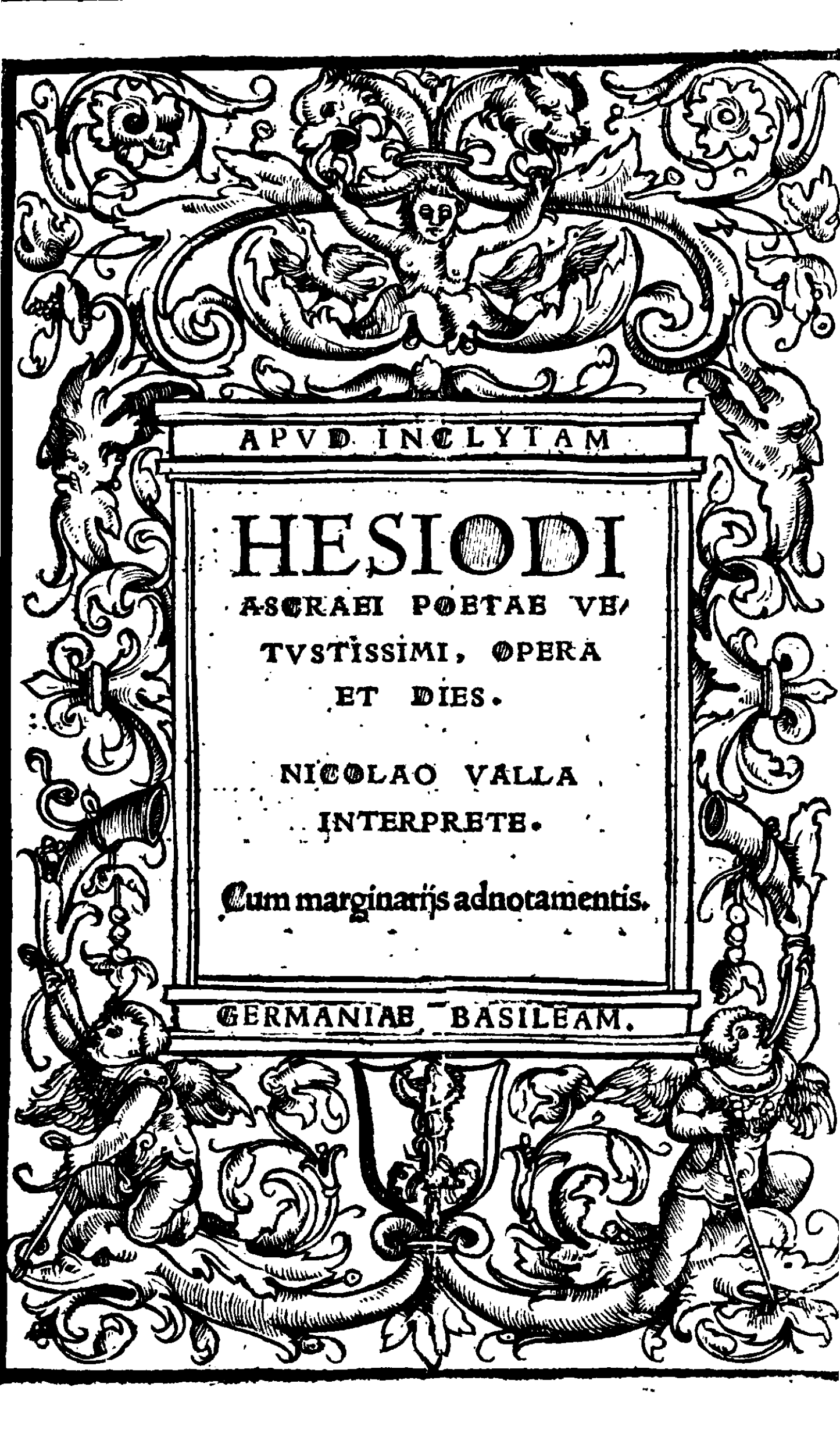

APVD INCLYTAM

HESIODI

ASCRAEI POETAE VETVSTISSIMI, OPERA ET DIES.

NICOLAO VALLA INTERPRETE.

Cum marginarijs adnotamentis.

GERMANIAE BASILEAM.

PIO ·II· PONT·

MAX. NICOLAVS VALLA.

SI uacat Aenea rerum dignissime præsul:
Grata q̃ sunt animo carmina nostra tuo:
Perlege quæ quondam dulci modulatus auena
In Latios ausus uertere Græca modos.
Aseræi inspiciens ἡμέρας καὶ ἔργα poetæ
Græcia quo quondam floruit Hesiodo,
Hæc fuerant fateor plectro meliore canenda:
Hic opus ingenij quippe senilis erat.
At quia non nullos tam magna superbia uates
Eleuat: ut nulla Græca in honore putent,
Sum tamen hoc ausus bis septem & quatuor annis:
Dum mea labuntur lustra trahente dea,
Sumpsimus & tenuis Græcorum e fontibus haustus:
Mixtaq̃ cum Græca lingua latina fuit.
Quicquid id est ad te natum clarissime uates
Mittimus, es Clario non minor ipse deo.
Suscipe & Hesiodum placido complectere uultu.
Hic quoq̃ iudicio stetq̃ cadatq̃ tuo.

τέλος

HESIODI ASCRAEI

POETAE OPERA ET DIES. GEORGICON LIBER, NICOLAO VALLA INTERPRETE.

PIerides Musæ quarum uiget indyta cantu
Fama ducũ & uestri nomẽ imortale paretis
Dicite cur hoim pars hæc sine nomine uitã
Ducat: & illius cur fama æterna per altum
Euolet: hæc Iouis est magni diuina uoluntas:
Ille etenim altitonans summi regnator olympi
Excitat imbelleis animos: & fortia corda
Debilitat: duce quo fortuna inimica superbos
Deprimit: atq; humileis clarum super æthera tollit.
Tum mala mens hominis meliorem inclinat ad usum
Et capiunt molles crudelia pectora cultus.
Exaudi qui cuncta polo specularis ab alto:
Cui nihil ignotum est, sanctissima dirige iura
Iustitiæ. liceatq; mihi fraterna monere
Pectora: & ignotos uiuendi ostendere mores.
Sunt geminæ in terris quibus altercantur in unum
Mortales causæ: uaria quoq; mente trahuntur.
Vna quidem studium laudabile sedula curat:
Altera crudeli rerum depascitur haustu,

Pierides musæ a Pierio antro ubi genitæ dicuntur.

Hominũ diuisio.

Fraterna, id est, Persæ fratris.

Exercitia hominũ.

Bella cūpit, pugnæq; exercet iniqua tumultus,
Inuisum atq; atrox pestis genus, hanc tamen ipsi
Mortales fugiunt, tandemq; uolentibus hanc dis
Exoptant, huius nequeunt cohibere furores.
Illam autem prius obscuræ genuere tenebræ.
Pater Sa. Iuppiter. Sed fato meliore, pater Saturnius illam,
Et generi humano, & terræ radicibus imis
Imposuit, segnes artus & inertia corda
Excitat. alter enim segnis, cui uita manebat,
Alterius spectans cumulos, mora nulla, bouesq;
Iungit, & impresso terram diuertit aratro.
Siue domum curat, siue inserit, alter ad artes
Vicinum uicinus agit. laudabilis hæc est
Pugnandi ratio, fugienda sed altera, sub qua
Inuidet aut figulus figulo uel egenus egeno,
Siue faber fabro, dulcisq; poeta poetæ.
Hæc mea dicta precor toto cape pectore PERSE.
Nec te crebra foro speculantem iurgia uulgi,
Auocet à studijs, pugnandi inimica uoluntas.
Forum iudiciale. Nemo forum sequitur, quem non fouet annua messis
Et bene clausa domi Cereris gratissima dona.
Hæc quærenda prius. dehinc si uacat i pete uulgus,
Et fora, in alterius rebus certamina pone.
At non illud ages iterum germane quod olim
Ausus es infelix, litem hanc data iura resoluent.

Scis

Scis quondam inter nos patria est partita facultas.
At tu nil iusta multum plus parte uereris
Tecum efferre rapax, corruptus munere iudex
Ille tuo est, sub quo tota hæc sententia pendet:
Ignarus, non nouit enim cp dulcius, aut cp
Sit melius toto medium, seu uiuere malua
Vtilius, quantum uili seu uiuere porro.
Hos ueterum uictus occultauere superni,
Incp polo retinent cælestes, tempore quorum
Sat fuit una dies tenui exercenda labore,
Vna quiescenti tibi dehinc alimenta parabat
Anniua, tunc poteras temonis robora sumo
Exploranda dare, & nulli iuga curua premebant
Terga boum, nullum muli sensere laborem:
Hos uoluit faciles uiuendi abscondere mores
Ira Iouis, quom se deceptum fraude Promethi.
Sensit, & illius causa mortalibus auxit
Curarum moles, surreptumcp abdidit ignem.
Reddidit hunc iterum terris, curuácp latentem
Surripuit ferula cauto puer ille tonanti
Iapetionides, iacto qui fulmine gaudet.
Lusit fraude sua, subitam tamen arsit in iram.
Hæc puer effatus nubis collector aquosæ,
Iapetionide cuius prudentia cunctos
Consilio excellit, magnum spreuisse tonantem

Dimidiu meli⁹ toto, Malua herba.

Temo est currus cõnexiua hasta.

Prometheus ignem Iouis furatus est.

Iapetus pater Promethei. Flac. primo car. Audax Iapeti gen⁹.

Vide Virgil. li. 4 my. 24.

Arte Risus Sardonij.

Arte tua gaudeſq; dato mortalibus igne
Heu nociture tibi generi nociture futuro.
Tale mali genus excutiam quo pectore toto
Exultent homines, cupidi ſua damna miniſtrent.
Subriſit fatis diuum pater atq; hominum rex
Vulcanum aſpiciens, atq; illi talia mandat.
Vade celer ſpeciem è terra, mixtóq; liquore
Confice mortalem cui uocem & robora iunge.
Pandora Sitq; ea uirgineæ cæleſtis imago puellæ
Quam ſibi quiſq; uelit, dea quam doctiſſima Pallas
Inſtruat: & uarias percurrere pectine telas:
Adiiciat capiti facilem Venus aurea formam,
Curet ut aſſidua ſtimulata cupidine corpus,
Fallacemq; addat mentem & fallacia uerba
Cylleni?, id eſt, Mercurius. Interpres ſuperum uictor Cyllenius Argi.
Dixerat: imperio Iouis annuit æqua uoluntas
Cælicolum, extemplo fingis Vulcane puellam
Virginis ora deæ ſimilem, quam glauca Minerua
Cinxit, & ex omni fulgentem parte poliuit.
Huic etiam Charites: etiam celeberrima Pitho
Charites, id eſt, grac. Pitho, dea oceani & Tethyos filia.
Aurea candenti poſuere monilia collo,
Effuſæq; comas ori de flore coronam
Vernali tribuere deæ. tamen Attica Pallas
Illam præcipuo formæ decorauit honore.
Et ſuperum interpres uictor Cyllenius Argi

Fallacem

Fallacem attribuit mentem & fallacia uerba:
Sic pater altitonans diuino iusserat ore.
Quandoquidem dederat sua munera quisq; deorum
Mercurius merito Pandoram nomine dixit,
Exitiale malũm mortalibus & fera pestis.
Postq; autem tantos consecit Iuppiter astus
Mercurium ad magnum iubet ire Epimethea: dono
Cui ferat hanc, qui nil ueritus præcepta Promethi
Scilicet à magno caperet ne inuitus olympo:
Cepit, & accepto nouit sua damna Epimetheus.
Nam prius humano generi secura manebant
Tempora: nulla mali species aut cura laboris
Morborumq; genus: tristem qui funeris atri
Corripuere uiam, quibus omnis frangitur ætas
Viuere dulce fuit quondam; sed tegmen ab urna
Dum Pandora leuat totum exiliere per orbem
Curarum infestæ effigies, spes sola remansit
Intus; & è labris ima sub parte resedit.
Obstitit impositum: nam tegmen abire uolenti,
Sic qui fulmen agit nubis collector aquosæ
Iusserat: innumeræq; etiam mortale uagantur
Per genus infandæ species, quibus æquor & omnis
Terra infecta tumet: morbi noctesq; diesq;
Sponte sua sine uoce ruunt, namq; ab Ioue summo
Ablata est illis quæcunq; potentia fandi.

Pandora, id est, oim donum

Epimetheus frater Promethei, id est, post rem uidens, sicut Prometheus prouidens.

Ne inuitus, credo legendum interrogatiue.

Sic qui fulmen, id est Iuppiter.

Sic

Sic impune parens offenditur ille deorum.
Si uacat o frater, si non audire recusas
Ordine plura canam, genus immortale creatum
Ac mortale simul credendum est. aurea primum
Aurea sæcula. Sæcula dii superi totum sparsere per orbem,
Tempore quo cæli imperium Saturnus habebat:
Tunc homines diuum uiuebant more: neq; illos
Anxia curarum moles, operumq; labores
Lassabant, aberat tristi cum mente senectus.
Semper & in ualido regnabant corpore uires,
Nulla mali labes, conuiuia læta placebant.
Mors similis somno fuit, atq; uberrima tellus
Omnia liberius nullo cogente ferebat,
In commune bonum. nec quisq; inuidit habenti.
Quàm felix ætas: erat omnibus una uoluntas:
Et taciti lætos soluebant pectora in usus.
Aurea postq; hominum paulatim defuit ætas,
His pater altitonans meritos adiunxit honores,
Sub terris habitare dedit. qui numina facti,
Et genus humanum sancte quoq; iura tuentur.
Iustitiæ tenebris circumfusiq; peragrant.
Terrarum fines & opes mortalibus augent,
Argentea sæcula. Proxima successit terris argentea proles
Auro deterior sensuq; & moribus impar.
Tunc sibi quisq; suæ fecere sub ubera matris,

Otia

Otia mortales, paulatim adoleuit in annos:
Ingenij rude principium, quo decolor ætas
In proprijs etiam laribus rude pectus agebat.
Aucta tamen postq̃ ad summos peruenerat annos
Viuendi breuius spacium fuit: anxius ardor
Curarum incumbens aderat, quas improba mentis
Gaudia fecerunt. alterna iniuria nunq̃
Destitit, & nulla in superos reuerentia: nullos
Sacrorum ritus ætas argentea uidit.
Hanc deus extinxit meritam flammatus in iram:
Postq̃ hominum occuluit argentea sæcula tellus
Non tamen illorum sine nomine uita recessit.
Sub terrisq̃ dei sedes coluere secundas.
Tertia post illam successit Aenea proles
At nihil argento similis, Dryadumq̃ creata
Sanguine dura quidem, robustaq̃ pectora tendens
Tota feri misero Martis feruebat amore.
Nulla quies illi, nullum ius, durior ætas
Ipso adamante fuit uultu metuenda superbi:
Cui nunq̃ inuictum robur, fortesq̃ lacerti
Defuerant humeris, tunc ærea tela, domusq̃
Omnis in ære labor, non ferri emerserat usus.
Hæc autem proprio proles consumpta furore
Ad gelidi loca nigra Iouis sine honore recessit.
Et quanq̃ extiterit inuicto robore: ab atra

Aenea ætas.
Dryades quercuũ nymphæ.

Morte tamen uicta est: solis lumenq; reliquit.

Aetas heroum quarta.

Postq; autem occulta est, atq; Aenea corruit ætas
Quarta fuit soboles melior, cui plurima toto
Iustitiæ hærebant animo præcepta uerendæ
Diuinum genus Heroum, primumq; uocari

Heroum extinctio

Semidei immensos illi potuere per orbes,
Hos insanus amor Martis: belliq; nephandi
Ardor, Agenoridæ septem prope mœnia Cadmi

Cadmus filius Agenoris

Aedipodæ imperij causa consumpsit: & alti
Hos maris undisoni fluctus, quom Pergama dasses
Argolicæ peterent, ubi pallida mortis imago

Vlciscitur, uindicat Tyndaris, id est, Helena

Desuper incubuit, dum iusto ulciscitur ense
Tyndaris. hos etiam toto diuisit ab orbe
Iuppiter, & uitæ meliorem tradidit usum.

Elysij

Elysiosq; dedit colles habitare profundi
Littus ad oceani, felix & sancta propago
Hic ubi uernat humus: ubi dulcia poma quotannis
Ter gremio effundit nutrix uberrima tellus.
O utinam non me quinta cum stirpe creassent
Fata: sed ante mori, seu post licuisset oriri

Ferrea ætas qnta

Ferrea nunc ætas, quam curæ & mille labores
Nocte diéq; premunt, paulatimq; illius instant
Exitio. sic dijs placitum, sed prospera tanto
Fata etiam uenient aliquando in turbine rerum:
Nec minus hæc infanda hominum delebitur ætas:

Cum

Cum matura annis illorum tempora cani
Inficient crines, natis nec ut ante parentes:
Nec patribus nati similes, nec ab hospite tutus
Hospes erit: sanctum corrumpent fœdus amici.
Et furet arma ciens inter discordia fratres.
Viuet honoris inops hominum properata senectus:
Nec pudor effractos senio obiurgare parentes.
Infelix soboles legem & præcepta deorum
Nescit: & inualido non hæc alimenta parenti
Iusta suo reddet, quid enim q̃ iniqua rapaces
Apparet usq̃ manus, urbesq̃ & mœnia narrem
Alterna delata manu: iuratáq̃ fallent
Numina, iustitiæ nulli tribuentur honores.
Pulsa gemet Bonitas, illum uenerabitur orbis
Cui mala mens suadet fera crimina, tota iacebit
Tota quidem orbato tecum Reuerentia uultu.
O dea Iustitiæ soboles, en improba lædet
Si probus ullus erit, quem contra insurget iniqua
Voce furens factum affirmans, altrixq̃ malorum
Inuidia incedet fatali turbida uultu.
Protinus humanas sedes Astræa relinquet:
Diua suos pariter tendet Reuerentia cursus
Ad superos nitido uelatæ corpus amictu.
Mille recedentes illæ mortalibus ægris
Non cessanda tamen rerum mala semina linquent.

Metamor. primo.

Apparet. li disponat

Iustitia

Astræa

Pudicitia

At nunc te moneam quanq; sapis omnia iudex
His intende animum, sed quid iuuat ista monere?
Stultus maiori quicunq; resistere tentat
Vincitur, & magno pœnas subit inde pudore.
Sic ego sum tanq; uolucris quam prenderit astur;
Prensaq; sublimes agitur philomela per auras.
Hæc dolet infelix ungui transfixa recuruo.
Quam contra horribili raptor sic intonat ore,
Quid misera exclamas? te multo fortior astur
Te premit, huc adsis, quo te meus egerit ardor.
Et quanq; bene suaue canas, mihi cœna futura es
Si iubet: aut dimissa iterum remeabis in auras.
Sic fatus, tacuit pennatus & impiger astur:
Tu modo iustitiam cole, nulla iniuria PERSE,
Tecum habitet: fatale gerit secum illa, nec illam
Vllus amat nisi mens cui uilis, & improba surgit:
Vir bonus hanc inferre timet. quod si intulit acti
Pœnitet: & magno contristat corda dolore
Est uia iustitiæ melior qua uincitur omnis,
Omnis ad extremum ueniens iniurius ardor:
Quid dicam? q; nunq; aliquid dementia noscit
Ni modo passa prius: sic qui male iura ministrat
Peierat, & tandem dementi panditur error.
Eripe iustitiam: corruptus munere iudex
Ius uiolat: dolet hæc, & nulli uisa per orbem

Astur auis rapax,

Fatale, id est, supplicium

Peierat, id est, periurium committit

Tristis

Tristis it, & lachrymans pœnam mortalibus orat
Qui uiolant iura: & recti sacra fœdera rumpunt.
Verum ubi iustitiæ sancti seruantur honores
Iudicióq; pares & ciuis & aduena pendent:
Vrbs uiget: augetur soboles: pax læta uagatur
Pax iuuenum nutrix, nunq; his fatalia bella
Præparat altitonans, nullis in rebus egestas
Imminet, in quenq; nulla est offensio: dulci
Quos iuuat interdum genio alleuiare labores
Terra quibus large fundit sua femina: & altæ
Montibus innatæ mittunt sua munera quercus
Glandiferæ in summo: media tamen arbore mussant
Vndiq; apum ingentes acies, uesteq; ministrant
Lanigeræ pecudes, per se magis omnia florent.
Non his externas merces uehit ardua puppis.
Omnia dat tellus. quid enim q; iuncta marito
Et patribus similes emittit fœmina partus.
Non datur hoc quibus illa placet uiolentia iuris.
Hos ad supplicium uocat alti cura tonantis.
Sæpe subit pœnas plebs tota miserrima tantum
Vnius ob noxam, pestis furit atra per urbem
Et male suada fames, paulatim deficit omne
Vulgus, & hic uacuos ostendunt tecta penates.
Fœmina nulla parit. Sic sæuit Iuppiter, erga
Quos malefacta iuuant. qui si modo forte cruentum

Iustitiæ bona

Mussant susurrant in cauato robore

Erga, sup. illos

Militiæ exercent ſtudium mora nulla, ſiniſtro
Marte cadunt: uel ſi potius iuuat ire per altum:
Fluctibus in medijs ſummergitur obruta puppis.
Vos igitur qui iura datis, conuertite mentem
Ad tales hominum pœnas, diuina poteſtas
Mortales circumuolitans uidet improba: quorum
Iudicia emergunt multorum in damna deûmq;
Ignorant monitus genus hi mortale pererrant:
Innumeri tenebris circumfuſiq; tuentur.
Iuſtitiæ ſacra iura domant genus omne malorum.
Illa quidem uirgo eſt ſupero Ioue nata parente
Nomine clara ſuo, cœtuq; uerenda deorum:
Quam ſiquis uiolet lachrymans ſua fata parentis
It Iouis ante pedes: & lamentabile fundens
Humanos queritur mores, ac debita poſcit
Supplicia in populos: tu iudex cauſa malorum
Qui uiolas ſacra iura deæ, iam dirige mentem:
Ius cole, in alterius re nulla pecunia uertat
Damna nocet ſibi qui cuiq; nocet, & male ſuadet
Ille ſibi, in quenq; ſi quis male iura miniſtrat.
Cuncta uidet pater omnipotẽs, & quod mihi tecũ eſt
O iudex modo ſi lubeat ſpeculatur ab alto
Nil latet hunc, aut hoc quales tribuantur honores
Iuſtitiæ in populo, quam non ego pectore toto
Nec mea progenies coleret, poſtq; orbe ſub iſto

Spreta

Astræa vide

Nota.

Spreta iacet bonitas & ius iniuria uincit:
Inuito Ioue ni fierent, hæc accipe frater:
Hæc animo meditare: iniustum pone furorem:
Ius quoq; frater ama, sine quo genus omne ferarum
Credimus alterno certatim corpore pasci.
At nos instituit uitæ melioris origo.
Iura dedit pater omnipotens, ea pectore toto
Si quis habet, decus æternum pia præmia reddet.
Iuppiter affligit si quis pro teste uocatus
Peierat: ac merito pensatur culpa nocentis
Supplicio: offendens ius. ille offenditur unà:
Ex quo obscura quidem nulli quoq; cognita surget
Posteritas: iusto de sanguine nata propago:
Clara caput tollet patrio seruata decore.
Hæc quoq; quæ referam stultissime concipe frater:
Quàm facile innumeras uitiorum amplectimur artes.
Haud procul illa habitant, breuis est uia qua sit eundu.
Est uia uirtutis contraria, sudor anhelus
Hanc sequitur: quæ se scopulosis ardua diuis
In longum prorumpit iter, riget aspera primo
Ingressu: leuis est postq; alta cacumina tanges.
Optimus hic sese qui nouit omnia magistro
Prospiciens rerum fines meliora sequutus:
Dignum laude uirum parentem recta monenti
Credimus: ille tamen sibi qui non consulit, aut qui

Via Virorum

Difficilia q; pulchra.

Via uirtutis

Parente .i. obedientē

Alterius

Omnino vitiis facile est gregare numerum,
Est via ad id breuis, et vicina in sede morantur,
Contra virtutis sudoribus indiget diu
praeoptare, et longo ad hanc per arduum calles.
Ubi tu primum, quod vehementia tamen mina vitiorum
Contingeris, ea fit facilis, licet arduum diuis,
nec quicquam est difficile.

Alterius præcepta fugit, uir inutilis extat.
Ergo age frater ades generoso e sanguine PERSE
Neu fuge fraternos monitus, operare laborem:
Alma Ceres ornata caput sua dona ministret.
Segnis. Sic tibi plena domus. segnem crudelis egestas
Opprimit. hunc homines odio superique sequuntur
Torpenti similem fuco: cui spicula surgunt
Horrida distensumque fauis consumit edendo
Semen apum, piger ipse sedet: uitatque laborem.
Tu modo curam operi quantum potes adijce frater.
Horrea sic rumpunt messes: sic copia rerum,
Sic pecus augetur, sic tu mortalibus & dijs
Gratus eris. segnes animos & inertia corda
Oderunt, operi laus est imponere curam.
Turpe sed hinc prohibere manus, incumbe labori:
Forsitan ad studium torpentia pectora uertes:
Dum partas ostendis opes, uirtutis adeptus
Nomen & æternum laudis decus utere quæso
Arte, para uictum, uiolare aliena nephandum est.
Fac superis æquandus eas, incumbe labori:
Nec pudeat, pudor hic multos inhonestus egentes
Fiduciæ laus Secum habet, auget opes fiducia: qua melior res
A superis non it: proh rerum insana cupido
Relictus. f. pudor Proh animis infusa lues, iam nulla pudoris
Cura, iacet passim longe post terga relictus:

Tu

Tu coleris, duce te paulatim corruit ille
Dijs inuisus homo, cui mens intenta rapinis
Iuuigilat: neq; enim semper felicia durant:
Nec minus omnipotens pœnis affligit eisdem
Qui seruum offendit, uel qui sanctissima frangit
Fœdera amicitiæ, seu qui cum coniuge fratris
Non pauet infandos coitus fraternus adulter.
Vel qui in pupillos audet uim ferre nephandam:
Vel qui in longæua confectum ætate parentem
Horribili uoce insurgit, uixq; abstinet illi
Verbera: non impune tamen stat pœna nocenti.
Post obitum depone igitur tam falsa superbæ
Mentis consilia, & melioribus utere quæso.
Thure pio uenerare deos, ijs tempore in omni
Et munde & pure liba cum clara nitescet
Sole dies: aut cum nox circumfusa tenebris
Abscondit terras casto torrenda sub igne
Hostia mactetur: hymnos cane, thura ministra.
Vt tibi dij faueant, immensaq; copia rerum
Hinc tibi nascatur, multis ut egentibus ipse
Subuenias: non ut uiuas germane rapina.
Conuiuas inter si uis discumbere amicus.
Non hostis, ueniat primum uicinia. nam si
Aduersi quicq; acciderit de more repente
Primum illa occurret, quæ si sine uestibus esset

Criminũ genera

Sacrificiũ suadet

c Nuda

Nuda etiam ueniet, quod nec tibi sanguine iunctus
Non aget: iste sibi uestes atq; omnia ponet.
Improba damnosa est uicinia, sed proba si sit
Vtilis, hæc igitur cupienda est pectore toto
Tanq; laudis opus. neq; enim lamenta refundes:
Amisisse bouem, proba si uicinia tecum est:
Acceptum metire & eodem pondere redde
Vicino tibi, ut hic iterum succurrat egenti.
Res male parta mala est, damnosaq; semper ab illa
Ergo caue, nec te uincant in amore sodales.
Illum adeas qui te: fac mutua munera reddas:
Sponte datum capias, scelus est letale rapina:
Quicunq; & si magnum aliquid largitur amico.
Lætatur: quicunq; iacit de fronte pudorem,
Et rapit alterius quanq; infima, turbat amici
Viscera q; & mentem cui uis illata rapinæ.
Adde parum paruo, paruo superadde pusillum,
Fiet & hoc magnum, infelix pelletur egestas:
Si modo rem cumules, hominem non lædit habere.
Cuncta domi: nocet esse foris. q; dulce bonumq;
Præsens accipere: atq; absente carere molestum est:
Tunc bene potandum cum plena effundit ab alto
Vina cadus: tunc parcus eris cum parte Lyeus
Defluit è media, sed cum declinat ad imum
Spumantes iterum cyathos & pocula sume.

Plena uina, hoc est, cadus plenus.

Quicquid

Quicquid polliceare homini seruetur amico:
Si quicq̃ cum fratre tibi est, testem adijce rebus
Subridens, nocuit non credere, credere semper.
Ne ue tuam alliciat meretrix caue fœmina mentem.
Rem totam uorat illa nimis dum blanda uidetur.
Heu q̃ damnosum est mulieri fidere cuiq̃.
Rem patris acceptam melius fouet unicus hæres.
Auget & hanc, at tu plures in morte relinque
Ex te ortos: nam plura patet Saturnius illis
Attribuet, sed te si cæcus tangit habendi
Ardor adhuc, fragilisq̃ placet tibi gloria rerum
Hæc age quæ moneam: & uarios operare labores.

Nec semp nec nunq̃ credendũ.

HESIODI ASCRAEI LIBER SECVNDVS DE AGRICVLTVRA.

Vm cælo emergũt sublimi ab atlãtide notæ
Pleiades: truncanda Ceres, morietibus illis
Mitte i aratra boues, latitare ea sydera dicũt
Viginti totidemq̃ dies, annóq̃ uoluto
Apparent iterum, maturam incidere messem:
Rursus & incipiunt dentata falce coloni.
Hanc legem agricolæ atq̃ habitantes littora seruant.
Aut qui pingue solum, uallosáq̃ tecta tenerent
Nudus ara, nudusq̃ sere, & mete corpore nudo

Agricolan di tempus & ratio

Si tempestiuos agrorum ducere cultus
Augeriq; illos magnis successibus optas,
Ne ue aliena roges interdum pauper egenus:
Quod si ad nos supplex iterum fortasse redibis:
Non iterum dabimus, iuuat exercere labores
Improbe, quos inter mortales diua potestas
Sortita est ne tristis inops cum coniuge mœsta
Aut cum natorum misera comitante caterua
Victum à uicino rogites, dare negliget iste
Bis uel ter fortasse dabit. dehinc si petis ultra
Proficies nihil: at tu plurima uerba refundes.
Orabisq; iterum frustra tamen. artibus ut te
Iampridem admonui inuigila: atq; incumbe labori.
Dira fames procul hinc abeat, tua debita solue.
Imprimis tibi conde domum, pretioq; ministram
Dehinc eme, quam possis custodem adiungere bobus.
Pone domi quantum toto tibi sufficit anno.
In rebus spes est alienis irrita: nam si
Hic dare forte neget, tu semper pauper egebis.
Tempora labuntur, operum quoq; deficit usus.
Ad cras rem differre nocet: nunq; horrea nunq;
Implet iners aut qui tempus producit, habenda est
Cura operi, turgescet opus. mala mille molestant
Affliguntq; hominem cui segne & inutile corpus.
Cum bene se posuit rapidi uis ignea Phœbi,

Ac

Ac pater omnipotens fœcundis imbribus æther
Desilit in terras, & languida membra resumunt
Iampridem amissas æstiuo in tempore uires.
Nam breue sol hominum supra caput astat ab alto
Ac de nocte magis currus exercet agendo.
Tunc operum multo ante memor discinde securi
Syluam incorruptam, tunc germina desinit arbos
Fundere, datq; suas uolitare per aera frondes.
In tres tende pedes mortaria, contineat tres
Pistillus cubitos, pedibus quoq; confice septem
Temonem, qui si fuerit protentus in octo
Hinc tibi malleolus crebros formetur in ictus:
Palmarumq; trium rota sit, uatijsq; repone
Ligna efficta modis, ualidamq; in montibus altis
Quære uel effuso campi super æquore pinum
Aestiuam, compone manum qua firmet arator
Temoni cuneis dentaliq; alliget imo
Torqueat & fortes illa durante iuuencos.
Binaq; præterea tectis seruentur aratra.
Sic melius: nam si casu discinditur unum,
Restat adhuc aliud ualidos agitare iuuencos.
Temonem ex ulmo uiridi seu confice lauro.
Stiua sit ex pino, dura dentalia quercu.
Duc in aratra bouem, nono qui uiuat in anno.
Apta ætas operi matura est: franget aratrum

Bos iuuenis minitans iuuenili prælia cornu:
Et rixam exacuens opera imperfecta relinquet:
Quære quater decies annorum ætate bubulcum
Quadrifidus panis & oscillas cælus in octo
Sit cibus huic, recto sulcabit uomere terram
Si maturus erit. studium intermittet arandi
Iunior: aspiciensq; pares ætate colonos
Ibit ad hos, ludosq; ciet lasciua iuuentus.
Ergo non melior iuuenis, neq; semina uersæ
Spargere humi: quantum terræ mensura requirit.
Contemplare etiam quom grus è nubibus altis
Assiduos agitat clangores nunciat imbrem
Venturamq; hyemem, tempusq; indicit arandi.
Angit & illius mentem cui nulla boum spes.
Tunc redeant fessi plena ad præsepia tauri.
Tunc proprios operare boues & plaustra: sed inquis
Non habeo, dabit hic, facile est petere atq; negare
Mentis inops, alius quid enim componere currum
Tunc uolet, ignarus non nouit quantus in illo
Sit labor: & centum compagibus insita ligna
Quæ debent multo ante domi prouisa reponi.
Præterea cum tempus adest rescindere campum
Fortius insistas operi exercere ministros.
Nam uertenda duplex tibi sicca atq; humida tellus.
Vere nouo ueniant celeres ad aratra iuuenci,

Fertilis

Fertilis ut grauida culmus procumbat arista.
Neu te decipiat cum semina colligit æstas.
Sit noua cui studeas tellus inarata quotannis.
Terra recens large natis alimenta parabit.
Plutonem imprimis uenerare, atq; annua sacræ
Vota refer Cereri, quom stiuæ innixus agendo
Incipis exercere boues, stimuloq; fatigas
Sic immensa tibi surgent Cerealia dona.
Semina quom terræ committis pone sequatur
Seruulus, atq; auibus rastro sata læta recondat.
Optima crede iuuat rerum prudentia cunctos,
Læditur aduerso qui negligit omnia fato,
Si sit pingue solum, grauidæ inclinantur aristæ
Felicesq; operum successus ab Ioue summo.
Hinc capies neq; sub tectis extendat arachne
Fila, sed immensæ replebunt horrea messes:
Tunc gaude & cani florentia tempora ueris
Lætus agas: quom te incassum crudelis egestas
Aspicit, & parto turget domus atq; aliena
Re tibi non opus est tua pluribus adiumentum:
Fit sterilis tellus medio uersata sub æstu:
Hinc q; solo residens imas falcabis aristas:
Auersos religans culmos, tenuisq; sequetur
Spes uitæ, pauci te mirabuntur ab agris:
Parua sub exiguo referentem farra canistro.

Pone. i. iuxta

Difficile

Difficile interdum mutabile noscere tempus.
Mobilis & uaria est alti natura Tonantis.
Ac si tardus aras, tarde tibi solus aranti
Afferet auxilium: si largis imbribus æther
Tris noctes totidemq; dies non cessat ab alto:
Donec replerit ualidi uestigia tauri.
Tempore quo querna residens super arbore coccys
Exululat, gaudentq; hominum mortalia corda.
Vere sub aprico sit tardus forsitan eques:
Qui tempestiuo diuerrit uomere terram:
His intende animum, nec florida tempora ueris
Te lateant, glacialis hyems tibi cognita surgat:
In qua incumbendum est: nec te ulla taberna moretur:
Aut narrata loco sub aprico fabula tardet:
Dum frigent alij, uir rem tamen impiger auget:
Surge igitur nec te paupertas opprimat illo
Tempore: dira fames tenues facit esse lacertos:
Elatosq; pedes & crura tumentia multo
Sanguine. segnis inops & spe suspensus inani.
Inclinat mentem sceleri & meditatur iniquos
Vnde paret uictus: hominem spes nutrit egentem:
Irrita cui nihil est: & tota luce uagatur.
Dum media elapsa est æstas: properate ministri.
Condite dic casulas: nam semper non erit æstas.
A Iano mensem dictum caue, nubibus ille:

Coccys auis luctuosa

Dũ friget, id est, torpent & pigrescunt frigore

Letales

Letales bobus glacies & frigora ducit.
Thracius insurgit boreas, & turbine facto
Disturbat maria ac campos, syluamq; sonantem,
Alticomas quercus: annosaq; robora pinus
Diruit ex alto & ualles iaculatur ad imas:
Syluarum auditur fragor undiq; sed fera duros
Arrigit ipsa pilos, caudamq; in cruribus angit.
Quin etiam quibus est uillis densissima pellis
Perforat ille quidem saetosaq; pectora transit.
Nec se defendunt dura sub ueste iuuenci,
Et miseræ algescunt hyrsuto crine capellæ.
Vincit ouis boream instantem fultóq; repellit
Tegmine lanarum, sed non obsistitur illis:
A senibus curuo facit hos incedere collo.
Non tamen ad teneram penetrat boreale puellam
Frigus. at illa domi cui nondum nota libido
Matris apud caræ gremium sedet: atq; hyemales
Non sentit glacies, & tota nocte quiescit.
Atq; oleo teneros interdum perluit artus
Tum polypo durum est gelidis habitare sub undis:
Nec uidet unde sibi uenetur in æquore prædam,
Alleuiétq; famem, proprios tum deniq; in artus.
Vertit atrox rabiem immensam: sic imbribus atris
Turbatur mare, sic atra caligine cælum.
Sol quoq; ad æthyopas radios & lumina fundit

d Rarus

Rarus apud Graios. fugiunt animalia curui
More senis. ualles imas & dente trementi
Concaua saxa petunt, nemorum tenebrosaq; tecta.
Tunc quoq; ne noceant hyemes tibi protegat artus
Mollis ephena tuos, cui tecta ex ordine recto
Pauca: sed aduerso ducantur plurima fila:
Sitq; ea cruretenus: uetat hæc per corpora fetas
Surgere. & instanti prohibet durescere uento.
Tegmina sint pedibus taurorum è pelle cothurni.
Nec nocet hos inflare pilis, ut frigora uincas.
Hœdorum teneras neruo bouis insue pelles:
Ac dorso suspende: tegant capita alta galeri
Ne madeant aures. borea spirante cauendum est
Frigoribus. tunc ros cælo diffusus ab alto
Educat & Cererem sacros operumq; labores:
Ille quidem ui uentorum è fluuialibus undis
Tollitur in sublime: & matutinus in agros
Desilit. interdumq; expectat tempora noctis
Interdum borea nubes agitante procellas
Vertitur in uentosam hyemem. fuge prouidus illam.
Acceleretur opus: pete tecta obstantia uentis:
Ne forte obscuro nebularum infusus amictu
Immadeas. largosq; imbres pluat humida uestis.
Pascua tunc carpant cuis non pinguia tauri:
Quippe leuis labor & longa sub nocte quiescunt:

Nutrimentum

Nutrimentum ingens, uobis uberrima mando
Agricolæ, facilicq; dies transire labore.
Hæc seruanda tibi donec nox æqua diebus:
Atq; iterum satio committit semina terræ.
At dum sexdecies sol arduus occidit undis
Hybernum post solstitium, sacrosq; relinquens
Oceani fluctus sublimi Arcturus olympo
Exoritur: primumq; cupit splendescere sydus.
Tunc uites incide: noui neq; nuncia ueris
Antiquos iterans questus præcedat hyrundo.
Dum tamen immensos effundit Pleïas æstus:
Prosiliensq; umbrosa petit plantaria limax
Tellure è sicca. tunc uinea nulla ligonem
Sentiat: accelerentq; uncata falce ministri
Maturam in segetem. neq; te pulcherrima tempe
Detineant segnem: matutiniq; sopores:
Eia age rumpe moras: pelle ocia segnia pelle:
Dum uocat alma Ceres, robustaq; collige farra:
Pone domi quantum toto tibi sufficit anno
Mane operi assurgens: operis pars tertia mane
Conficitur. labor haud grauis est. de mane uiator
Longum linquit iter. tauros q; exercet arator.
Præterea sua dum scolymus florentia mittit
Germina: & in ramis dulces resonare cicadæ
Sole sub ardenti incipiunt trepidantibus alis:

Tempe loca Thessaliæ amœnissima.

Scolymus agrestis herba a Plinio quoq; sic dicta

Fit capra tunc mollis, tunc sunt dulcissima uina:
Fœminá q̃ urenti Veneris prurigine corpus
Appetit insanos coitus, lassantur ab æstu
Membra uirum: tantumq̃ potest uis ignea Solis:
Tunc licet ardores gelida releuare sub umbra
Fontis ad apricos latices semperq̃ fluentis
Murmur aquæ: faciles quam circum leniter auræ
Aspirant zephyris plerunq̃ agitantibus illas.
Hic hilares lætus cyathos & pocula sume
Biblina ter infusa magis quæ temperet unda.
Hic tibi ab uberibus caprarum caseus adstet:
Quæ nullos pascant fœtus, hic lactea liba:
Hic tibi syluestris ponatur caro iuuencæ:
Quæ nondum enixa est, hic mollior hœdulus adsit:
Et iaceas saturus patula sub tegminis umbra.
Surge tamen cælo dum fulget Orionis astrum,
Tempus adest: Cereri sacras terat area fruges
Ad uentos posita atq̃ ingenti æquata cylindro:
Nec nisi libratæ ducantur ad horrea messes:
Postq̃ autem satis ad uictum tibi contulit ætas:
Continuo cui nulla domus sit quære ministrum.
Adde etiam ancillam quæ sit sine prole: molestum est
Ac graue seruitium illius quam cura remordet
Natorum. blandire cani, panemq̃ ministra:
Peruigil ante fores sedet ille, domumq̃ tuetur.

Biblina papiracea, aut byblina a byblo oppido phœniciæ. Ter infusa & caro iuuencæ, mendosæ syllabæ, sicut Orionis, cuius penulti. longa.

Dente

Dente rapax: furiq; altis latratibus instat.
His propere exactis fœnum, paleasq; reconde:
Hemionos quantum satis ac nutrire iuuencos.
Inde laboranti requies præbenda colono
Tempus, & exhaustis pariter iuga demere tauris.
Dum tamen in media cæli statione refulget
Syrius: Orionq; loco splendescit eodem:
Et rosea Arcturi cernit Pallantias astrum:
Tunc uuas tenero abscindens de corpore matrum:
Per bis quinq; dies tepido sub sole iacentes
Pande: dies etiam mollescant quinq; sub umbra
Dehinc torque & capiant uegetes iucunda Lyæi
Munera. sed sydus cum deficit Orionis
Pleiadesq; Hyadesq; cadunt meminisse iuuabit
Protinus impresso subuertere uomere terram.
Stat tempestiuo cuncta exercere labore.
Si tamen infestum iuuat ire per æquora: & alta
Puppe uehi, moneo ne quando ab Atlantide nata
Orion sequitur: totoq; excludit olympo
Vt uideas illas medio submergere ponto
Nauigio incumbas, mare tunc tollentibus euris
Obscurum undosos iaculatur ad æthera fluctus.
Tunc igitur iaceant religatæ ad littora puppes
Saxorum obnixæ obicibus: ne forte ruentes
Discutiant uenti, pateat pars ima carinæ

Hemionos, id est, mulos.

Ne pluuiam excipiens putri marcescat ab imbre.
Instrumenta domi naualiaq; arma quiescant
Pensa: gubernaclq; exploret robora fumus.
Interea Cereris sacros operare labores:
Nec prorsus fugiendus ager, labatur in altum
Aequor amica ratis dum non magis unda tumescit:
Nec refluunt uasti sublato gurgite montes
Vadat onusta tamen censu reditura superbo.
Sic meus ille quidem genitor dum pauper egeret
Errabat maria alta secans, fluctusq; profundos.
Ille olim Aeolidam curuata q; litora linquens
Appulit huc, non spe lucri commotus auara.
Durum opus exercere inuisa urgebat egestas.
Ille uagus demum prope tempe Heliconia sedem
Ascræam incoluit, cæli in regione molesta,
Frigore nunc nimio, nunc quæ intolerabilis æstu est.
Tempore quoq; suo iuuat exercere labores.
Nauigium ante omnes, cuius si te ulla remordet
Cura; placetq; altos sulcare per æquora fluctus
Dum faciles spirant uenti & furor ille quieuit.
Ne te inuisa fames alieno uiuere parto
Cogat: & inuitus multorum debitor extes:
Vade nec in cymba, sed te uehat ardua puppis
Ingentes referant census ingentia mercis
Pondera. præterea quæ sint aptissima nautis

Hipallag.

Censu, gaza, aut mercibus.

Ascræa

Tempora

Tempora narrandũ est, quanq̃ mihi parua p undas
Vita fuit: uixq̃ ex illa tantum Aulide cursus
Littus ad Eubœum, sub quo omnis Græcia quondam,
Dum pelago desæuit hyems conuenit in unum:
Et merito infandos fatum iuratur in hostes.
Inde mihi placuit non longe ad Chalcida cursus,
Huc ubi magnanimũ genus Amphidamantis Achiui
Constituunt populis certamina, & inclyta quondam
Munera defuncti ponunt in honore parentis.
Hic ego me dulcis referentem præmia cantus
Auratos memini tripodas, quos sponte dicaui
Musarum ante aras, quibus antra Heliconia curæ:
Ille ubi me primum dulcem docuere poesim:
Tantum igitur mihi res naualis cognita surgit:
Dicam aliquid tamen, & uarios pandam ætheris usus:
Hæc etiam nobis aspirauere Camœnæ.
Aequora tuta legant instructo remige puppes,
Quom decies quinq̃ est series exacta dierum
Aestiuum post solstitium & iam deficit æstas.
Nam neq̃ tunc classes medio nec nauita ponto
Obruitur: ni forte uelit Iouis alta potestas:
Aut deus ipsarumq̃ parens Neptunus aquarum,
Exitus omnis in his rerum manet exitus omnis
At lenes spirant zephyri tranquilla quiescunt
Aequora: tunc celerem uentis committe carinam.

Aulis

Fatum. i. excidium.

Zephyri in Vere spirant

Vadat

Vadat onusta, tamen reditum properare memento:
Quàm prius ipsa nouos fundant uineta liquores.
Autumnique imbres & hyems infausta procellis:
Aut notus insurgat pluuia rorantibus alis:
Incumbatque mari totumque euoluat ab imo.
Exercent etiam studium nauale sub ipso
Vere notio: quom se tam latas arbor ab alto
Induit in frondes, quantum uestigia cornix
Pandit humi depressa, silet tunc habilis unda.
Ast ego nauigium graue tunc, semperque molestum
Crediderim: hoc naturæ homines leuitate nephanda
Subtraxere: agitant diuersa pericula fluctus.
Et tamen ire placet, quanque mors dura sub undis
Diuitiæ fiunt hominum: atque insanus habendi
Ardor, ad hæc animum germane intende parumper.
Concipe fraternos monitus: maria alta secando
Fac tecum ne cuncta uehas: maiora reserua.
Nec nimis est oneranda ratis, sit ponderis æqui
Quicquid in hac durum est aduerso occurrere fato
Fluctibus in medijs currus discinditur omnis.
Si grauius super instat onus: seruare memento
Mensuram in rebus & idonea tempora ad usus.
Quom prope ter decies tibi uita elabitur annos
Connubium maturum aderit: decimumque puella
Exigat & quartum, sed quinto nubat: & illa

Nota Coniugij tempora

Virgo

Virgo sit, atq; habitet propete, cui sedulus astes:
Sedulus inspicias artemq; usumq; puellæ.
Hæc age ludibrio, ne te uicinia cantet:
Coniuge nil melius casta: nil turpius illa
Que uenerem prurit sine fine & prostat ad omnes
Semper: & exitio superimminet illa uirorum.
Nemo etiam fratris in amore æquetur amicus:
At par si quis erit sit amandus tempore in omni:
Nulla ex te inceptum fœdus discordia soluat.
Mentiri scelus est, præstat compescere linguam
Infandam, si uim tibi quisq; inferret amicus
Aut ore aut manibus, surge & te ulciscere, redde
Redde uicem duplicem, q; si illum pœnitet acti
Ac pœnam implorans iterum te exoptat amicum
Suscipe, uile quidē est homines noua quærere semper
Fœdera amicitiæ: multos si frater amabis
Non laudo, nullos etiam medium sit in isto.
Si tibi corda tument, uultus non indicet iram:
Turpe sequi sceleratum hominem, maledicere cui
Infandum est: qui iam uita laudatur honesta.
Nunq; à te nunq; misera obiurgetur egestas.
Diuinum donum est diuumq; æterna uoluntas.
Illa quidem quæ sæpe uiri sublime molesta
Impedit ingeniumq; uetat super alta leuari.
Qui loquitur parce linguam nec in omnia soluit:

Vxor bona

Fraternus amor

Fœdus tenendum

Amico reconciliari decet

Amandi nec multi, nec nulli.

Ira occultanda.

Maledicere turpe

Paupertatis laus

Taciturnitatis bona.

Thesaurum præ se gerit ille: ea gratia magna est
Vt linguam moderes, pensatáque uerba loquaris.
Si quencq; uerbo lædes, læderis & ipse.

Conuiuandi ratio

Grata in amicorum uenias conuiuia sumptu
Communi: dato particulam, gratissima sunt hæc.
Aere Ioui uinum seu diis de mane cauendum est
Illauta libare manu: tum uota precando
Incassum fundes nulli exaudita deorum,
Solis ad aspectum nec quencq; mingere fas est.

Superstitio prisca

Nocte sub obscura recto neq; corpore nudo,
Nox quia sacra deis media, nec credimus illud
Posse licere uia, si declinetur ab illa,
Esse etiam uetitum, diuus uir & omnia noscens.
Hærens parietibus sedet atq; exponit urinam
Intus: ubi orbatæ tenuis latet angulus aulæ.
Non coitu polluta sacros genitalia pandas
Ante ignes, neq; cum dulci tibi coniuge præstet
Concubium ut generes, dum mœsto à funere tristi
Mente redis: superum sacra, sed lætus ab ara.
Credimus inuisum superis semperq; molestum:
Qui natat assiduo labentia flumina cursu,
Quin sit lota manus prius: & pia uota precesq;
Fuderit: ante ipsas supplexq; orauerit undas.
Infandum ante aras ungues incidere: cum diis
Sancta facis, scelus est cyathos imponere uasi

In quo

In quo uina latent, sacros operare lebetas.
Nil tibi cum in sacris etiam hinc lauisse nefandum est.
Perfice tecta prius q̃ cornix garrula ab alto
Nunciet atram hyemem. ruit hæc inimica procellis:
Fac sedeat bis sex, quibus ætas exigit annos:
Aut totidem menses natorum cara propago
Sede sub instabili iuuat hoc omnemq̃ repellit
Segniciem: facit esse agiles & ad omnia promptos.
Fœdum ac turpe uirum est thermis muliebribus uti:
Hoc prorsus fugiendum etiam stat talibus atrum
Supplicium. ante aras superũ obiurgare nefandũ est:
Sacra ministeria ac diuinos spernere cultus:
Nec licet in fluuio neq̃ fontis mingere in unda.
Est quoq̃ turpe aliud uetitum: fuge pessima famæ
Nomina. fama malum facile in sublime leuatur.
Est graue sufferri nimium nimiumq̃ molestum.
Difficile ut taceat. nunq̃ delabitur illa
Sedula quæ uarias populi penetrauit ad aures
Est dea fama quidem, sunt ipsi numina famæ.
SIt tibi præterea series seruanda dierum:
A Ioue natæ omnes, sunt à Ioue tempora nata.
Vltima mensis erit nullo exercenda labore.
At genio utendum est: illa omnes festa per urbes
Ducitur: illa forum claudit, neq̃ iura resoluit.
Prima dies sacra est. & quarta, & septima: prima

Dierum ratio

Calendarium antiquum

Natus Apollo die radiantia lumina fudit.
Luce de in quarta felix ducenda sit uxor.
O mine captato sunt omnia prospera rebus:
Et licet incuruam trabibus componere nauim:
At quintas fuge namq; illarum pallidus Orcus.
Tum diræ Eumenidum facies toto orbe uagantur:
Castigant si qua in terris periuria, falsum
Affirmant quæ lis alterne agitata creauit.
Sexta dies tristem ostendit mulieribus ortum
Læta uiris: multiq; etiam nascuntur in illa:
Quis mala mens fallax animus fallacia uerba:
Et qui concubia exercent arcana per artem,
Hac ouium fœtus licitum castrare uel hœdos:
Et licet infixa pecudes circundare mandra.
Scindimus octaua forti genitalia tauro
Castramusq; sues. felix est ponere plantas.
Nona uiros gigni uel amica sorte puellas.
Luce uiris decima faustos quoq; credimus ortus.
Vnáq; post decimam felix incidere uites:
Et tempestiuam segeti supponere falcem:
Hoc curat bis sexta etiam felicior illa,
Stamina & ex alto tenuissima torquet Arachne.
Ingentem accumulant formicæ farris aceruum.
Et iuuat arguto percurrere pectine telas:
Tunc quoq; sylueſtres licitum castrare iuuencos.

Mandra, spelunca, cubile.

Arachne. i. araneus

Tertia

Tertia post decimam plantaribus optima surgit,
Spargere semen humi, pallet contraria semper.
Quartaq; post decimam mulierum prospera natu
Ac prensos domitare boues ualidosq; labori
Hemionos, canibus faciles adiungere cultus.
Ac lenire manu pecudicq; imponere mores:
Atq; aperire cados, & dulcia fundere uina.
Sextaq; post decimam plantaribus inuida surgit
Opportuna, uiros nasci, sed iniqua, puellas
Aut nasci, aut thalamos petere aut hærere maritis.
Septima post decimam Cereris terat hordea sacra:
Ingentemq; licet ferro discindere syluam,
Aquarias aptare trabes, quibus ardua tecta
Moliri: ac structam possis agitare carinam.
Nonaq; post decimam felix est cum dea surgit
Lutea: sed medium cæli quom uenit in orbem
Fit grauis: ex media ad finem letissima fulget.
Proxima lux sapientem hominem diuina creandi
Insigni uiget officio, nec luce dolendum est.
Post illam quarta sacra est, ea læta trahantur
Gaudia. quinta dies post hanc iuga curua iuuencis
Ponit & hemionos & colla exercet equorum:
Altaq; ueliuolas deducit ad æquora puppes:
Quam pauci nouere & recto nomine dicunt:
Sunt harum humano generi seruanda dierum

Hemionos, mulus & mula dicitur

Dea. s. luna

Tempora: quippe illud magnis successibus augent.
Sunt aliæ ancipitesq; tamen sine mente, neq; ullo
Officio excellunt: hanc alter laudat & illam:
At paucis natura illarum cognita surgit.
Nam nunc ipsa dies totum complectitur orbem
More piæ matris, sævæ modo more novercæ.
Nunc fulget, nunc atra latet. felixq; beatus
Ille quidem qui diis gratus, cui cognita sunt hæc,
Omniaq; inspiciens rerum se exercet ad usus.

HESIODI ASCRAEI POETAE VETVSTISSIMI OPERVM ET DIERVM, NICOLAO VALLA INTERPRETE. FINIS.

BASILEAE APVD IOANNEM
FROBENIVM MENSE
FEBRVARIO.
AN. M D XVIII. 8 inc

γίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις,

Prudens simplicitas amorq; recti.

ἄκεραοι ὡς αἱ περιστεραί.

IN INCLYTA GERMANIAE BASILEA.

M. D. XVIII.